

- ⁶Малкіна Г. М. Подвійна політична відповідальність політичних партій [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/GumS/2010_7/p_164_171.pdf
- ⁷Політична культура: теорія, проблеми, перспективи [Текст]. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2004. – 224 с. (112 с.)
- ⁸Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політичні культури країн Європи в контексті інтеграційних процесів. Монографія [Текст] / В. І. Бурдяк, Н. Ю. Ротар. – Чернівці: Рута, 2004. – 328 с. (201 с.)
- ⁹В България останаха 177 партии [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.duma.bg/duma/node/11579>
- ¹⁰Официални резултати от изборите за народни представители [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fidutsia.com/bulgarianobserver.cwom/index.php?option=com_content&view=article&id=26&Itemid=40
- ¹¹Осаджа І. Становлення багатопартійних систем на постсоціалістичному просторі (на прикладі Білорусі, України і Болгарії) [Текст] / І. Осаджа // Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т. V. – Чернівці: Видавничий дім „Букрек”, 2007. – С. 308-318. (315-316 с.)
- ¹²Результати от изборите за Европейски парламент - 2009 г. : България [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.europarl.europa.eu/parliament/archive/staticDisplay.do?id=212&pageRank=3&language=BG#result_party.
- ¹³Парламентарни избори в България 1991 [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bg.wikipedia.org/wiki/Парламентарни_избори_в_България_1991
- ¹⁴Наапетян Айкарам Турки Болгарии: пятая колонна Анкары [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hrono.info/statii/2010/naa_bolgar.php
- ¹⁵Сучасний болгарський націоналізм: Българи, да си върнем България! [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sd.org.ua/news.php?id=14449>
- ¹⁶Парламентарни Избори 17 юни 2001 г. [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/bg/odihr/elections/bulgaria/16029>
- ¹⁷НДСВ [Текст] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izbori.btv.bg/parties/view/45-ndsv>
- ¹⁸Мілова М. Партійна система Болгарії в контексті сучасних європейських тенденцій [Текст] / М. Мілова // Політичний менеджмент. – 2008. – № 4. – С. 88-100 с. (97 с.)

УДК:333/02(450)

© Кобута Лариса (Івано-Франківськ)

ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ В ПРАКТИЦІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ ТА ОПОЗИЦІЇ

У статті аналізуються механізми і мотивація прийняття політичних рішень регіональними органами влади та місцевими організаціями політичних опозиційних сил.

Ключові слова: влада, механізми впливу, місцева самоврядування, орган самоврядування, політична опозиція, політичне рішення.

Кобута Л.

Политические решения в практике функционирования региональной власти и оппозиции

В статье анализируются механизмы и мотивация принятия политических решений региональными органами власти и местными организациями политических оппозиционных сил.

Ключевые слова: власть, механизмы влияния, местное самоуправление, орган самоуправления, политическая оппозиция, политическое решение.

Kobuta L.

Political Decisions in the Practice of the Regional Authority and Opposition Functioning

The article is devoted to the analysis of the mechanisms and motivation of making of the political decisions by the regional authority and local organizations of the oppositional political forces.

Key words: authority, the mechanisms of influence, local self-government, political opposition, political decision.

Здійснення управлінських функцій суб'єктами державної влади, як і пряма політична діяльність суб'єктів політики, ґрунтується на визначенні реальних практичних кроків задля досягнення поставленої мети і цілей. Такі дії потребують формалізованого чи конкретизованого вибору різних, інколи альтернативних варіантів імовірного розвитку політичного процесу. Для цього приймаються (ухвалюються) рішення, що носять виразний політичний характер. Політичне управління в цьому випадку виступає як свідомий вплив державних і громадських інститутів на соціальні процеси, організацію й упорядкування суспільних відносин.

Зазвичай політичне рішення у вітчизняній політології трактується як реальна політична дія інформованого суб'єкта влади для досягнення певної мети, що передбачає оптимізацію зовнішніх і внутрішніх умов функціонування даного суб'єкта й визначення перспективи його наступного розвитку¹. Воно є своєрідною віхою розвитку політичної ситуації, оскільки взаємопов'язує між собою причину і наслідок: попередні події, що обумовили потребу в прийнятті даного рішення, та імовірний напрям розвитку (майбутнє), на яке це рішення зорієнтоване.

Політичне рішення прямо відбиває суть політичної влади і визначається як владний процес, зміст якого відображений у свідомому виборі та прийнятті системних, режимних рішень щодо реалізації національної політичної доктрини². В цьому аспекті увага звертається саме на владний процес, для

якого найбільш притаманними рисами є високий ступінь організованості системи (держави), свідомість і системність (ієрархічність) їх прийняття та контролю за виконанням. Саме держава (через законодавчі, виконавчі, судові інституції) наділена максимальними можливостями впливу на соціальні процеси, на відміну від їх стихійного, часто спонтанного, регулювання різноманітними розрізненими неформальними громадськими формуваннями.

Ухвалені державними органами управлінські рішення часто називають державно-політичними. Під ними розуміють рішення вищих (центральных) органів державної влади з метою визначення і реалізації державних цілей, стратегії їх досягнення, державної політики, організації державної влади, а також розв'язання інших проблем державного рівня. Вони є важливою складовою кожної функції управління, процес їх прийняття та здійснення є “наскрізним”, забезпечує взаємозв'язок елементів управління із соціальною системою. Управлінські рішення приймаються в установленому базовими документами та посадовими інструкціями порядку, мають директивний (обов'язковий) характер та різні рівні і межі їх виконання³. Вважається, що безпосередньо контактує з громадськістю виконавча гілка. Такий зв'язок є завжди нерозривним, змінюватися може лише характер відносин: якщо громадськість схвалює політику уряду, діє стан паритетних відносин, якщо громадська думка не на користь уряду, то виконавча влада, за відсутності демократичних процедур, намагається підкорити її авторитарними або маніпулятивними методами⁴.

Безпосередня імплементація державно-політичних рішень лягає на місцеві органи державної виконавчої влади, що мають найширше поле взаємодії та взаємовпливів із соціальною системою суспільства. В організаційно-правовому полі основне місце належить місцевим (обласним, районним) державним адміністраціям. Саме на них чинним законодавством покладаються завдання: забезпечення виконання Конституції України та законів та інших нормативно-правових документів вищих органів державної влади; дотримання законності і правопорядку, прав і свобод громадян; виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля; підготовки, виконання та звітності про виконання відповідних бюджетів та програм; взаємодії з органами місцевого самоврядування⁵.

Формальний набір адміністративно-правових повноважень однаково стандартизований для більшості адміністративно-територіальних одиниць – областей (окремий статус і повноваження тільки в Автономній Республіці Крим та міст Києва і Севастополя) значно доповнюється неформальними факторами регіонального політичного життя, що зрештою визначають характер і тип механізмів впливу на прийняття політичних рішень. Політичні процеси в різних регіонах залежать від способу інституціоналізації взаємин місцевих керівників із підлеглими, специфікою прийняття рішень, характером політичних акторів, залучених до їхнього прийняття, а також статусом місцевої опозиції, параметрами і масштабами простору для виявлення політичного нонконформізму⁶. Інституційним партнером і часто потенційним політичним опонентом для регіональних виконавчих структур виступають представницькі органи місцевого самоврядування – обласні і районні ради, а також міські ради/міські виконавчі комітети. Саме характер відносин: взаємодія чи боротьба – між цими двома гілками регіональної влади визначає на місцевому рівні динаміку політичного процесу та ступінь політичної напруги, що впливає на поведінку регіональних політичних суб'єктів й ухвалення ними відповідних політичних рішень.

Місцеві державні адміністрації підпорядковані політичному й відповідному соціально-економічному курсу правлячої політичної сили, представленій президентською та урядовою командами. Від роботи регіональних органів залежить ефективність реалізації визначеної в центрі політики, і ухвалені місцевою владою документи спрямовані на це. Більшість таких рішень мають стандартну бюрократичну процедуру, приймаються “на виконання” відповідних документів (указів президента, постанов та рішень уряду), і їхня політична та суспільна значимість лежить у площині практичних наслідків від виконання даних центром директив. Образно говорячи, політичний капітал від діяльності виконавчої влади конвертується, за висловом одного з українських президентів, в умовну порцію “масла, намазаного на бутерброд “маленького українця”. В політичному аспекті широта маневру місцевих державних виконавчих органів залишається доволі вузькою. На рівні регіону політичну значимість мають ухвалені рішення безпосереднім її керівництвом – головою адміністрації чи колегією місцевої державної адміністрації, але вони носять не самостійний, а загальний політичний характер правлячої політичної сили.

Натомість прийняття відповідних документів представницькими органами місцевого самоврядування, як правило, “освячене” інтересами територіальної громади, яку вони представляють і від імені якої ухвалюють політичні рішення. Оскільки представницький мандат дає можливість його власникам апелювати до політичної позиції виборців (електорату), то ж політична більшість у радах

асоціює власну партійно-політичну позицію, як позицію більшості населення регіону. Політичний діапазон ухвалених радами документів достатньо широкий і в основному відповідає критеріям та інтересам депутатської більшості представлених у раді політичних сил. Засідання сесій та прийняття різноманітних політичних заяв, звернень, протестів є важливою складовою їх політичної діяльності, і в залежності від позиції щодо центральної політичної влади носить характер підтримки чи опозиції її дій. Нерідко в українській практиці регіональна розстановка політичних сил суттєво відрізняється від політичної конфігурації на центральному рівні. Місцеві держадміністрації, що репрезентують політичний курс президента та уряду, на регіональному рівні можуть перебувати у політичному протистоянні з місцевою представницькою владою, сформованою більшістю депутатів від опозиційних до виконавчої влади сил, яка стає політичною основою місцевої регіональної влади.

Подібна ситуація провокує політичні конфлікти, що часто носять затяжний характер, і поглиблюють уже традиційні інституційні конфлікти. Останні пов'язані із політико-правовою неврегульованістю владних прав місцевих державних адміністрацій та органів самоврядування в частині так званих “делегованих повноважень”. Вона проявляється у різниці владних адміністративних ресурсів держадміністрацій і органів рад стосовно формування місцевих бюджетів та використання фінансових потоків, розпоряджання майном територіальних громад. До цього додається різниця в принципах формування владних команд: адміністративно-директивний – через призначення президентом керівника державної адміністрації і використання ним подібного підходу до формування власної команди на місцевому рівні у виконавчих органах та демократичний представницький виборчий підхід у самоврядних інституціях, що часто носить характер міжпартійних чи коаліційних домовленостей на рівні місцевих осередків різних політичних сил.

Прийняття політичних рішень на регіональному рівні тісно пов'язане із самою суттю регіонального політичного інтересу. В практиці функціонування регіональних політико-адміністративної систем важливе місце виразника регіональних інтересів посідають регіональні групи тиску. Вони представлені як у бюрократичному, бізнесовому і господарському компонентах місцевих державних адміністрацій або представницьких органах обласних рад чи міських рад (особливо обласних центрів), так і місцевим політичним та гуманітарним середовищем. Їхня мотивація ухвалення місцевими органами влади політичних рішень достатньо вагома, оскільки змушує владні інституції та місцеву опозицію орієнтуватися не тільки на загальнополітичну складову своїх центральних структур на загальнодержавному рівні, але й на регіональні фактори й особливості поведінки як місцевої верхівки (еліти), так і широких суспільних верств. Якщо бізнес-інтерес регіональних груп тиску ще певним чином можна відрегулювати під загальний економічний курс держави (через фіскальні і силові структури або ж надання певних преференцій), то політична складова в діяльності місцевих осередків опозиційних до центральної влади політичних сил часто стає вирішальним фактором для ухвалення відповідних політичних рішень, зорієнтованих на домінуючі настрої громадськості регіону.

Процес ухвалення політичних рішень також тісно пов'язаний із якістю місцевих управлінських і політичних кадрів. Часто на регіональному рівні наявний кадровий ресурс через його низьку фахову кваліфікацію, певну політичну ангажованість, інертність і консерватизм не відповідає вимогам політичного процесу. Як наслідок, замість врахування широкого спектру факторів, що впливають на механізм вироблення політичного рішення центрами їх прийняття, відбувається колосальне спрощення процедури його прийняття, що, у свою чергу, веде до профанації політичної дії, яка настає безпосередньо за самим рішенням⁷. У контексті унеможливлення подібного результату при ухваленні політичних рішень його суб'єкти повинні враховувати рівень громадської думки та суспільно-політичні настрої населення регіону, а також перспективи і прогнози розвитку ситуації за оцінками місцевих експертів і незалежних спеціалістів. Поки що практика функціонування місцевих владних інститутів показує, що подібний досвід є фрагментарним, локальним і не став фактором серйозного впливу на механізм ухвалення на регіональному рівні політичних рішень, що негативно позначається на їхній результативності.

¹ Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. – К., 1997. – С.303.

² Кухта Б. Політична влада та її рішення. – Львів, 2006. – С.114-115.

³ Прикладна політологія: Навч. посіб. / За ред. В.П. Горбатенка. – К., 2008. – С.51-52.

⁴ Телешун С. Ефективне правління і публічна політика як напрям реалізації політичної влади в умовах кризи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://blogs.korrespondent.net/celebrities/sateleshun/a8167>

⁵ Закон України “Про місцеві державні адміністрації” від 9.04.1999 р. // Відомості Верховної Ради. – 1999. - №20-21. – С.190.

⁶ Лісничук О., Сушко О. Децентралізація: ідея завтрашнього дня? / Україна: плоди дванадцяти бурхливих років: Зб. ст. / Упоряд. і редак.: В.І. Андрійко та Г.Курт. – К., 2003. – С.70-72.

⁷ Харченко Л.В. Механізми прийняття політичних рішень регіональною елітою. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/Vdpu/Ist_nauk/2008_15/08hlvgrpe.pdf.

УДК:327.56(73)

© Ігор Мельничук (Чернівці)

ГЕОСТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

У статті автор аналізує геостратегічні орієнтири енергетичної політики Російської Федерації. Охарактеризовано зміни в енергетичній політиці Російської Федерації, які впливають не лише на енергетичний ринок світу, а й на міжнародну політику загалом, особливо на пострадянському просторі. У висновках автор наголошує, що енергетичний фактор перетворився на основний ресурс геополітики РФ і на сучасному етапі спостерігається тенденція до його посилення.

Ключові слова: енергетична політика, Російська Федерація, енергетична доктрина, енергетична безпека, ресурси геополітики.

Мельничук І.

Геостратегические ориентиры энергетической политики Российской Федерации

В статье анализируются геостратегические ориентиры энергетической политики Российской Федерации. Исследованы изменения в энергетической политике Российской Федерации, которые влияют не только на энергетический рынок мира, но и на мировую политику в целом, особенно на постсоветском пространстве. В заключении автор подчеркивает, что энергетический фактор превратился в основной ресурс геополитики РФ и на современном этапе просматривается тенденция к его усилению.

Ключевые слова: энергетическая политика, Российская Федерация, энергетическая доктрина, энергетическая безопасность, ресурсы геополитики.

Melnychuk I.

Geostrategic Orientation of Energy policy of the Russian Federation

This article analyzes the geo-strategic targets of energy policy of the Russian Federation. The changes in the energy policy of the Russian Federation are investigated, which influence not only on the energy market in the world, but also in world politics as a whole, especially in the former Soviet Union. In conclusion, the author emphasizes that the energy factor has become the primary resource geopolitics and Russia at the present stage of its tendency to increase.

Keywords: energy policy, Russia, energy policy, energy security, resource geopolitics.

Енергетична складова є важливою ланкою зовнішньої політики будь-якої держави. Для політичної й економічної незалежності в умовах глобалізації ця сфера є особливо важливою. Енергетична безпека залежить від внутрішніх джерел, балансу експорту/імпорту енергії, структури надходження і споживання, геополітичної й внутрішньої стабільності. Енергетична безпека є базовим елементом енергетичної політики загалом і визначає відповідні пріоритети та орієнтири у даній сфері. Особливе значення енергетичний фактор відіграє у країнах, які володіють значними енергетичними ресурсами і здатні використовувати їх для досягнення своїх геополітичних інтересів.

Щодо тематики, яка стосується геостратегічних орієнтирів енергетичної політики РФ, то вона у більшій мірі відображається у працях, які стосуються гео економічних проблем та які знаходять своє вираження на рівні міждержавних відносин. У працях відомих українських науковців О. Дудкіна¹, О. Вітера², М. Гончара³, С. Корсунського, І. Діяка⁴ висвітлюються різні аспекти енергетичної політики України, хоча автори роблять акцент переважно на українсько-російських відносинах та енергетичній стратегії Росії, а також на відносинах Росії з Європейським Союзом та ролі в них питань енергопостачання.

Відносно російських дослідників даної проблематики, то серед них варто відзначити Н. Симонія⁵ і М. Маргелова⁶, які здійснили комплексний аналіз конфліктів, причиною яких є боротьба за енергоресурси. Згадані дослідники актуалізують увагу на тому, що конфлікти, пов'язані із боротьбою за енергоресурси, поступово набиратимуть глобального масштабу і можуть стати основною причиною формування нової геополітичної ситуації у світі.

У даній статті автор поставив за мету проаналізувати основні геостратегічні орієнтири енергетичної політики РФ у контексті сучасних геополітичних процесів.

Відповідно до Енергетичної стратегії РФ на період до 2020 р. (далі Стратегія 2020), "Державна енергетична політика в зовнішньоторговельній сфері має бути спрямована на перехід країни від ролі переважно постачальника сировинних ресурсів до ролі самостійного учасника світового обороту енергетичних товарів, який проводить незалежну політику на світових ринках. Ця необхідність продиктована як об'єктивними тенденціями до посилення міжнародної економічної інтеграції, так і потенційними вигодами від якісної зміни ролі РФ у світовій торгівлі енергетичними ресурсами"⁷.

Тобто, стратегія 2020 робить основний наголос на змінні не тільки формату економічних відносин у енергетичній сфері, а перш за все на зміні статусу РФ як суб'єкта гео економіки.